

LIBRIS

We know
books

CIPRIAN VASILE RUS

Anticorupție în reconstrucție: Republica Moldova și Ucraina

Cluj-Napoca
2025

Cuprins

Abstract.....	7
Prefață.....	13
Index	17
1. Context.....	19
1.1. Republica Moldova.....	19
1.2. Ucraina.....	25
2. Legislație națională anticorupție în contextul integrării europene.....	31
2.1. Republica Moldova.....	31
2.1.1. Legislație.....	31
A. Constituția	31
B. Codul penal	33
C. Codul de procedură penală.....	41
D. Codul contravențional.....	43
E. Legea integrității	47
F. Legea privind avertizorii de integritate	56
G. Legea privind declararea averii și a intereselor personale.....	58
H. Legea privind activitatea specială de investigații	60
I. Legea privind Codul de conduită al funcționarului public.....	62
J. Legea privind evaluarea integrității instituționale.....	63
2.1.2. Instituții angrenate în lupta anticorupție.....	66

A. Centrul Național Anticorupție.....	66
B. Procuratura Anticorupție	73
C. Serviciul de Protecție Internă și Anticorupție din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.....	76
2.2. Ucraina.....	79
2.2.1. Legislație.....	79
A. Constituția	79
B. Codul penal	82
C. Codul de procedură penală.....	90
D. Legea privind prevenirea corupției	95
E. Legea privind Curtea Supremă Anticorupție	104
F. Legea privind serviciul public.....	107
G. Legea privind sistemul judiciar și statutul judecătorilor.....	109
2.2.2. Instituții angrenate în lupta anticorupție.....	110
A. Agenția Națională Anticorupție	110
B. Biroul Național Anticorupție	116
C. Parchetul Specializat Anticorupție	127
D. Curtea Supremă Anticorupție.....	131
3. Italia – reper sau non-reper în lupta împotriva corupției	135
4. Implementarea politicilor anticorupție.....	145
4.1. Republica Moldova.....	145
4.2. Ucraina.....	165
5. Aspecte evaluative ale implementării condițiilor de aderare la Uniunea Europeană.....	193
5.1 Republica Moldova.....	193
5.2 Ucraina.....	198
5.3 Valul 5 de aderare versus Republica Moldova și Ucraina.....	202
6. Concluzii.....	213
Bibliografie	225

1. Context

1.1. Republica Moldova

Arealul pe care îl ocupă Republica Moldova și Ucraina reprezintă 6% din suprafața Europei. Acesta se află în zona de intersecție a trei mari popoare, slav, latin și turcic, și două mari religii, creștinismul și islamismul¹.

Arealul moldo-ucrainean este vital pentru tranzitul de resurse energetice și este podul dintre Asia Centrală, Marea Caspică și Europa², motive suficiente pentru a crea concurență între Rusia și Occident pentru acest spațiu.

Tratatul de pace încheiat la 16 mai 1812, la București, a marcat trecerea Basarabiei (teritoriul dintre râurile Prut și Nistru) la Imperiul Rus, din care a făcut parte până în 1918, sub forma unei gubernii³. În această perioadă a avut loc un puternic proces de

---

¹ Baltag, Alexandru, *Aria moldo-ucraineană – jocuri geopolitice între Occident și Asia*, teză de doctorat, conducător de doctorat prof. univ. dr. Vasile Pușcaș, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filosofie, Domeniul Relații Internaționale și Studii Europene, Cluj-Napoca, 2012, p. 19.

² *Ibidem*, p. 26.

³ Cazacu, Gheorghe, *Între Bruxelles și Moscova. Opțiuni identitare și geopolitice în Republica Moldova (1991-2019)*, teză de doctorat, conducător de doctorat

rusificare, care a constat, în principal, în colonizarea cu populații de bulgari, evrei, găgăuzi, ucraineni, ruteni pentru schimbarea procentelor etnice, în tandem cu mișcări de scădere a populației autohtone, ceea ce a condus și la creșterea vorbitorilor de limbă rusă⁴. Politicile țariste au realizat baza care a stat la originea schimbărilor etnice din Basarabia⁵.

În anul 1918, Basarabia s-a unit cu România, ceea ce a determinat o scindare a populației. Evenimentele s-au succedat rapid, iar în iunie 1940 Basarabia a fost ocupată de Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste⁶. Astfel, a fost creată Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM). Între anii 1941 și 1944, Republica Moldova a revenit la România, iar în anul 1944 a fost reocupată de U.R.S.S.

Chiar dacă Republica Sovietică Socialistă Moldovenească a deținut doar 0,15% din suprafața U.R.S.S. și a avut 1,5% din populația U.R.S.S., a produs 25% din producția de legume a U.R.S.S., 40% din totalul de tutun produs în U.R.S.S., 25% din cantitatea totală de vin și 10% din cantitatea de carne⁷. Perioada comunistă a marcat acest spațiu prin deportări, deznaționalizarea populației, condamnări pe criterii politice, naționalizări, mai ales în perioadele de început, și a fost continuată cu o rusificare accentuată și o super-centralizare⁸, dar și prin schimbări ale politicii lingvistice și identitare. De altfel, scriitorul Vasile Gârneț a explicat unui

---

prof. univ. dr. Marcela Sălăgean, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filosofie, Școala Doctorală Istorie, Civilizație, Cultură, Cluj-Napoca, 2020, p. 65.

⁴ *Ibidem*, pp. 65-66.

⁵ *Ibidem*, p. 69.

⁶ moldova.europalibera.org/a/pactul-hitler---stalin-si-ocupatia-sovietica-a-basarabiei/31165365.html, accesat la 10.10.2024.

⁷ Cazacu, Matei; Trifan, Nicolas, *Republica Moldova. Un stat în căutarea națiunii*, traducere din franceză de Adrian Ciubotaru, Chișinău, 2017, p. 24.

⁸ A se vedea researchgate.net/publication/325987269_Teroarea_comunista_in_Moldova_sovietica_si_reabilitarea_memoriei, accesat în 10.10.2024.

român foarte sintetic motivul întârzierii politice față de România: „În România voi ați avut un comunism ... în limba română”⁹.

În anul 1991, U.R.S.S. s-a destrămat. La 27 august 1991, Republica Moldova și-a declarat independența față de U.R.S.S., după ce, în prealabil, la 23 iunie 1990, Republica Moldova și-a declarat suveranitatea față de U.R.S.S.

A urmat o perioadă destul de lungă de instabilitate politică, cu multe scrutine electorale, cu o calitate destul de scăzută a democrației și o polarizare accentuată a societății¹⁰. În următorii 30 de ani de la câștigarea independenței, în Republica Moldova au luat ființă foarte multe partide politice, astfel încât, raportat la acest număr, la populație și suprafața teritorială, Republica Moldova este pe primul loc pe plan mondial¹¹. În Republica Moldova s-au dezvoltat oligarhii care au profitat de slăbiciunea instituțiilor statale și s-au îmbogățit prin diverse mijloace, de cele mai multe ori eludând legea. Clasa politică, fără experiență, nu a avut capacitatea de a dezvolta strategii pe termen mediu și scurt. Au avut loc confruntări între partidele politice și instituțiile publice cu rol de aplicare a legii¹². Pe de altă parte, sistemul de justiție a fost alterat de către factorul politic. Din Consiliul Superior al Magistraturii fac parte președintele Curții Supreme de Justiție, ministrul Justiției și Procurorul General¹³. Doar șase membri din 12, care fac parte din Consiliul Superior al Magistraturii, sunt aleși de către Adunarea Generală a Judecătorilor (trei sunt aleși de Parlament)¹⁴. De asemenea, magistrații sunt implicați în organizarea alegerilor¹⁵.

⁹ Gârneț, Vasile, *Eu nu spun adio României: scrisoare deschisă scriitorului Ioan T. Morar*, în *Contrafort*, nr. 173-174, martie-aprilie 2009, Chișinău.

¹⁰ Cazacu, Gheorghe, *op. cit.*, p. 79.

¹¹ Bejan, Octavian; Tomozei, Tudor, *Republica Moldova la răscruce*, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Chișinău, 2019, p. 15.

¹² *Ibidem*, p. 33

¹³ *Constituția Republicii Moldova*, art. 122, alin. 2.

¹⁴ Bejan, Octavian; Tomozei, Tudor, *op. cit.*, p. 49.

¹⁵ *Ibidem*, p. 50.

În anul 1992, președintele Republicii Moldova, Mircea Snegur, afirma: „Moldova ca stat independent tinde să ... revină în Europa ... prin făurirea unui stat de drept, unei economii libere de piață”¹⁶ și „Drumul nostru este anevoios, dar ține spre Europa”¹⁷.

La 2 martie 1992, Republica Moldova a devenit membru al Organizației Națiunilor Unite. În 1994 s-a semnat Acordul de Parteneriat și Cooperare Uniunea Europeană–Republica Moldova, care prevedea realizarea unui dialog regulat între cele două entități, iar în 1995 s-a semnat Acordul interimar privind comerțul între Republica Moldova și Uniunea Europeană¹⁸.

În anul 2001, la nivelul instituțiilor Uniunii Europene, s-a elaborat Strategia de țară pentru Republica Moldova, strategie care își propunea să sprijine economia acestui stat prin diversificarea piețelor de export, creșterea exporturilor către statele occidentale și limitarea dependenței de piața Comunității Statelor Independente, să sprijine lupta împotriva corupției din sectorul public și privat¹⁹. În anii următori s-au făcut progrese în ceea ce privește cooperarea cu Uniunea Europeană:

- În 2003 s-a realizat Concepția integrării europene a Republicii Moldova;
- În 2006 s-a finalizat Strategia Europeană a Republicii Moldova, care avea ca scop pregătirea pentru aderarea la Uniunea Europeană;
- În 2005 s-a încheiat Planul de acțiuni Uniunea Europeană–Republica Moldova;

¹⁶ Mesaj Mircea Snegur pentru Bill Clinton, în *Sfatul Țării*, 21 ianuarie 1993, p. 1.

¹⁷ Discursul inaugural rostit de președintele Republicii Moldova, dl. Mircea Snegur, cu prilejul instalării în funcție, în *Sfatul Țării*, 16 ianuarie 1992, p. 1.

¹⁸ Racheru, Ileana, *Politica externă a Republicii Moldova. De la independență la președenția lui Vladimir Voronin*, București, 2020, p. 31.

¹⁹ *Ibidem*, p. 39.

- În 2006 s-a încheiat Programul Indicativ Național pentru Republica Moldova 2007–2010²⁰.

La 7 mai 2009, a fost lansat, în cadrul Summit-ului de la Praga, Parteneriatul Estic (PaE). Acesta a reprezentat o inițiativă a Uniunii Europene de întărire și dezvoltare a relațiilor cu mai multe state: Armenia, Azerbaidjan, Belarus (suspendată în 2021), Georgia, Ucraina și Republica Moldova. Parteneriatul Estic se baza pe principii ca: respectarea regulilor democrației, respectarea statului de drept, respectarea drepturilor omului, respectarea principiilor economiei de piață, dezvoltare durabilă și buna guvernare²¹.

Pe de altă parte, la 8 decembrie 1991, s-a semnat, de către președinții Rusiei, Republicii Belarus și Ucrainei, Acordul de constituire a Comunității Statelor Independente. La 21 decembrie 1991 și Republica Moldova, alături de mai multe state, a semnat Declarația de la Alma-Ata privind crearea Comunității Statelor Independente. Acordul de constituire a Comunității Statelor Independente a fost ratificat de către Parlamentul Republicii Moldova la 8 aprilie 1994²². Obiectivele Comunității Statelor Independente au fost asemănătoare cu cele ale Uniunii Europene, iar scopul politic, real, a fost acela de a înlocui golul lăsat după destrămarea U.R.S.S.

Din anul 2002, Republica Moldova a devenit, alături de Ucraina, observator în cadrul Comunității Economice Euroasiatice (CEE). Această entitate, care o are pe Rusia ca epicentru, are ca scop unirea vamală, politică economică comună, piață și tarife unice²³.

O problemă cu care s-a confruntat Republica Moldova este cea a Transnistriei, zonă separatistă, asupra căreia în anul 1992 a pierdut controlul. Această zonă separatistă a fost și este susținută de

²⁰ *Ibidem*, pp. 39-40.

²¹ mfa.gov.md/ro/content/ce-este-parteneriatul-estic, accesat la 12.10.2024.

²² belarus.mfa.gov.md/ro/content/despre-csi, accesat la 12.10.2024.

²³ Baltag, Alexandru, *op. cit.*, p. 58.

Rusia și are o importanță strategică aparte. Aceasta este un „lait-motiv” al Rusiei în negocierile cu Republica Moldova și în încercările de ingerințe în politica externă a acesteia. De asemenea, reprezintă nodul de compresiune a gazoductelor magistrale care transportă gaze spre zona balcanică.

La 4 iulie 2001, Duma de la Moscova a lansat un apel către Republica Moldova: „dată fiind voința politică a popoarelor din Transnistria și Republica Moldova, aderarea simultană a Tiraspolului și Chișinăului la Uniunea Rusia–Belarus constituie baza cea mai potrivită pentru soluționarea problemei transnistrene”²⁴.

În perioada de după destrămarea U.R.S.S., politica Republicii Moldova a alternat. Au fost perioade când s-a încercat apropierea de Uniunea Europeană, dar și perioade de apropiere de Federația Rusă. Aceste perioade au fost influențate de partidele care s-au succedat la putere. Responsabilitatea revine clasei politice care, pe fondul duplicității, a generat în rândul populației sentimente de pasivitate și fatalitate²⁵. Soluția aderării la Uniunea Europeană a fost desenată ca fiind foarte apăsătoare, în favoarea orientării spre Rusia, aspecte de care propaganda rusă a profitat din plin, alături de oligarhi, care, la rândul lor, au profitat de vulnerabilitățile instituționale pentru a-și spori resursele financiare și puterea²⁶.

²⁴ Cimpoeșu, Dorin, *Republica Moldova între România și Rusia 1989-2009*, Casa Limbii Române „Nichita Stănescu”, Chișinău, 2010, p. 230.

²⁵ Mihai, Dorin, „De la Est la Vest și invers. Direcțiile fundamentale ale Uniunii Europene în Europa Centrală și de Est”, în *Uniunea Europeană și vecinătatea estică*, coord. Gabriel Asandului, Mihai Dorin, Iași, 2015, pp. 39-57.

²⁶ *Ibidem*, p. 50.

1.2. Ucraina

Herodot a fost primul istoric care a relatat despre actualul spațiu în care se află Ucraina. Acest spațiu a fost cunoscut sub denumirea „Pontos euxeinos” (în greacă: Marea ospitalieră) sau „Pontus euximus” (romană) și a jucat un rol semnificativ în perioada migrațiilor²⁷.

Inițial, arealul a fost dominat de triburile de sciți și sarmați, apoi a urmat o perioadă dominată de către triburile de goți și huni, iar ulterior și-au făcut apariția triburile turcice²⁸. O prezență constantă, în zonă, au avut triburile de slavi. Arealul a mai fost invadat de triburile de avari, bulgari și khazari²⁹.

Prima formă de organizare statală din acest spațiu a fost Statul Kievean Rus, constituit la începutul secolului al VI-lea, și a fost cel mai avansat avanpost khazar³⁰. Cronicarul kievean consemna că „la vest de Carpați locuiau 12 triburi slave. La nord așezările lor se întindeau până la lacul Ladoga (lângă Sankt-Petersburg-ul de azi), la est până la Volga superioară și râul Oka, la sud până la cursul inferior al Nistrului și cel mijlociu al Niprului. Acești slavi au fost înaintașii ucrainenilor, rușilor și bielorușilor de azi”³¹. Acest aspect a fost negat cu vehemență de către cercetătorii ruși și, în special, de către cei sovietici, motivația fiind una politică și de stabilire a identității. De asemenea, cu toate că dovezile sunt numeroase, cercetătorii ruși au combătut teoria puternicei influențe a triburilor scandinave în crearea statalității în arealul actual

²⁷ Plokhy, Serhii, *Porțile Europei: o istorie a Ucrainei*, traducere din engleză de Smaranda Câmpean, București, 2018, p. 29.

²⁸ *Ibidem*, pp. 40-41.

²⁹ *Ibidem*, pp. 44-45.

³⁰ *Ibidem*, p. 46 și Puiu, Tiberiu, *Ucraina și ucrainenii*, București, 1999, p. 16.

³¹ Plokhy, Serhii, *op. cit.*, p. 46.

al Ucrainei. Aceste triburi scandinave sunt cunoscute sub denumirea de varegi.

Primii scandinavi au sosit în zonă în calitate de negustori, iar ulterior au dezvoltat conflicte de agresiune teritorială. „Vikingii ruși” au avut conflicte cu khazarii, au atacat Constantinopolul, iar în anul 882 au existat conflicte între grupurile de vikingi pentru controlul asupra Kievului³².

Există teoria că termenul „rus” ar proveni din zona scandinavă. Această teorie este susținută și de faptul că finlandezii se adresau suedezilor cu apelativul „ruotsi” (în suedeză înseamnă „bărbați care vâslesc”)³³.

În anul 960 este descris primul cneaz rus care a condus Kievul și care a reușit să învingă toate triburile din zonă, inclusiv viaticii care se aflau în zona Moscovei de azi. Moartea acestuia a pus capăt perioadei vikingilor din acest areal³⁴.

Rusia Kieveană a fost invadată de către mongoli în anul 1240. Acest an a marcat, practic, dispariția acestei forme statale. Mongoalii au dominat o perioadă lungă acest spațiu.

În anul 1476 a apărut prima dată denumirea de țar (Ivan al III-lea, care a început o campanie de cucerire a teritoriului rus). În 1654, hatmanul ucrainean Bogdan Hmelnițki și un grup de ofițeri cazaci i-au declarat credință țarului Aleksei Romanov (punct de cotitură a viitoarelor relații dintre Rusia și Ucraina)³⁵. Ulterior, Petru cel Mare a dat numele de Rusia acestei structuri statale.

Au existat mișcări de reafirmare a identității naționale ucrainene, cum ar fi: răscoala cazacilor din 1708 (înfrântă de Petru cel Mare) sau activitatea societății „Chiril și Metodieu” (moment de trecere în lupta ucrainenilor și la probleme politice, dar și

³² *Ibidem*, pp. 52-53.

³³ *Ibidem*, p. 52.

³⁴ *Ibidem*, pp. 55-56.

³⁵ *Ibidem*, pp. 95, 135.

conștientizarea mișcării de rezistență de către intelectualitatea ucraineană)³⁶.

În anul 1713, Petru cel Mare a atribuit denumirea de „rus” Moscovei, capturând astfel moștenirea spirituală și culturală a ucrainenilor³⁷. În 1720, Petru cel Mare a interzis tipărirea în limba ucraineană, iar în 1729 a dispus rescrierea din limba ucraineană în limba rusă a tuturor ordinelor și decretelor³⁸.

Prima jumătate a secolului al XIX-lea a găsit Ucraina divizată între ruși și polonezi și cu mișcări de afirmare națională active (Consiliul Principal Rusiu condus de un preot greco-catolic, Zorile Galițiene etc.), iar a doua jumătate a aceluiași secol, datorită industrializării accentuate și a dezvoltării căilor ferate, a găsit-o integrată în imperiul țarist³⁹.

În perioada 1917–1918, Ucraina a avut perioade de relativă autonomie și încercări de rupere de Rusia, dar la 21 decembrie 1919 puterea rusă și-a impus pe deplin dominația⁴⁰. A urmat o perioadă foarte puternică de rusificare, de represiune asupra intelectualilor ucraineni, de înlocuire a limbii ucrainene cu cea rusă în școli, manuale, teatre etc.⁴¹ și de aducere a unui număr mare de etnici ruși în Ucraina. Subjugarea Ucrainei, inclusiv a intereselor sale economice, în favoarea Rusiei, a durat până la 19 august 1991, când Ucraina și-a proclamat independența.

Referitor la perioada sovietică, trebuie menționată cedarea Peninsulei Crimeea la Republica Sovietică Socialistă Ucraina, la 19 februarie 1954, de către liderul sovietic Nikita Hrușciiov, dar și explozia reactorului nuclear de la Cernobîl, incident care a creat nemulțumiri puternice în Ucraina vis-a-vis de politica Rusiei.

³⁶ Puiu, Tiberiu, *op. cit.*, p. 77.

³⁷ Carp, Radu, *În dialog cu Marianna Prîsiajniuk. Război în Europa. Ucraina, România și Republica Moldova în fața agresiunii ruse*, București, 2022, p. 13.

³⁸ *Ibidem*, p. 63.

³⁹ Puiu, Tiberiu, *op. cit.*, pp. 79, 84.

⁴⁰ *Ibidem*, pp. 109, 118.

⁴¹ *Ibidem*, pp. 130-134.

În anul 1988, s-a înființat Ukrainska Helsinki Hrupa-UHH (Uniunea Ucraineană de la Helsinki), cu rolul de a observa modul de respectare a drepturilor omului de către guvern (prima organizație din perioada perestroikăi), iar în 1989 s-a înființat, la Kiev, Mișcarea Populară pentru Perestroika (RUKH), care avea ca scop apărarea limbii și culturii ucrainene⁴².

La 16 iulie 1990 s-a semnat Declarația de suveranitate a Ucrainei, în care se prevedea că se „proclamă suveranitatea de stat a Ucrainei ca supremație, independență, integritate și indivizibilitate a autorității Republicii în limitele teritoriului său și independența și egalitatea sa în relațiile sale externe”. Articolul 1 prevedea că „RSS Ucraineană, ca stat național suveran, se dezvoltă în limitele existente pentru a-și exercita dreptul inalienabil la autodeterminare al națiunii ucrainene. RSS Ucraineană protejează și apără statalitatea națională a poporului ucrainean”, iar la articolul 3 „RSS Ucraineană este independentă în stabilirea oricărei probleme legate de treburile sale de stat”⁴³.

La 24 august 1991, Parlamentul de la Kiev a adoptat independența Ucrainei, care a fost votată prin referendum de 90,3% din participanții la vot. Ulterior, în același an, s-a semnat, la Minsk, constituirea Comunității Statelor Independente, din care făcea parte Rusia, Ucraina, Belarus etc.

Ucraina a renunțat la statutul său de putere nucleară și a transferat Rusiei în jur de 2000 de focoaase nucleare, iar în 1996 a adoptat Constituția. În 1994 s-a semnat un acord de parteneriat cu Uniunea Europeană, iar în 1997 s-a semnat Carta pentru un Parteneriat Distinct cu NATO⁴⁴.

⁴² Hreniciuc, Daniel, *Ucraina versus Rusia. Paradoxurile și dilemele unei relații complicate*, Cluj-Napoca, 2022, pp. 172-173.

⁴³ static.rada.gov.ua/site/postanova_eng/Declaration_of_State_Sovereignty_of_Ukraine_rev1.htm, accesat la 19.10.2024.

⁴⁴ Hreniciuc, Daniel, *op. cit.*, p. 188.